

Gezonde lucht

– door **Sabine Denissen** (GGD, team GMV; milieu@ggdgmv.nl)

*Hoe wordt blootstelling aan slechte lucht gedefinieerd?
Is deze blootstelling aanwezig op het moment dat je vlak bij een
snelweg bent, of gaat het verder dan dat?*

*In de presentatie werd verteld dat Brabanders gemiddeld één jaar
korter zouden leven door deze luchtverontreiniging. Maar met wie of
welke groep maak je deze vergelijking?*

*Kunnen de cijfers over luchtkwaliteit die benoemd werden in de
presentatie ook gegeven worden per gemeente?*

*Wat is er bekend bij de GGD over wat er gedaan kan worden tegen de
uitstoot van PFAS die we inademen?*

*Als de vervuilende industrie niet wordt aangepakt, is er weinig
draagvlak te verwachten bij inwoners voor maatregelen die hen direct
raken, zoals houtstook. Is voor de meest effectieve maatregelen niet
het Rijk nodig?*

De blootstelling aan luchtverontreiniging hangt af van de hoeveelheid stoffen in de lucht (de concentratie) én de plek waar mensen zich bevinden. In onderzoek kijken we vaak naar woningen, omdat mensen daar het grootste deel van hun tijd doorbrengen. Er is geen afkappunt waarboven de blootstelling 'hoog' genoemd wordt. Ook bij een lage blootstelling kunnen al gezondheidseffecten optreden. Hoe hoger de blootstelling aan vervuilde lucht is, hoe meer kans op gezondheidseffecten.

De huidige situatie is vergeleken met een situatie waarin er geen luchtverontreiniging zou zijn.

De GGD kan een gemeentelijk overzicht maken van de situatie per gemeente. Hiervoor kan door de gemeente een verzoek ingediend worden bij de GGD, team Gezondheid, Milieu en Veiligheid (milieu@ggdgmv.nl).

In Nederland gelden maatregelen om te zorgen dat er minder PFAS in het milieu terecht komt. Een aantal PFAS waar zorgen over bestaan, mogen nog maar beperkt gebruikt worden.

Klopt. In het Schone Lucht Akkoord zijn maatregelen opgenomen om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. In de uitvoeringsagenda staat beschreven hoe de deelnemers (gemeenten, provincies én het Rijk) samenwerken aan de uitvoering van de maatregelen. Centraal in de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord staan de themagroepen (waaronder industrie en houtstook). Hierin werken deelnemende partijen per thema aan de uitvoering van afspraken, de uitvoering van pilots en de ontwikkeling van effectieve maatregelen en manieren van aanpak om de lucht gezonder te maken.

Zijn er al gemeenten die houtstook (gaan) verbieden?

Vanaf 1 oktober 2024 mag er in gemeente Amersfoort binnenshuis geen hout worden gestookt als de website [stookwijzer.nu](https://www.stookwijzer.nu) code rood of oranje afgeeft. Hiermee wil de gemeente overlast en gezondheidsschade door het stoken van hout voorkomen. Zie: <https://www.amersfoort.nl/stook-geen-hout-bij-code-rood-oranje>

Klopt het dat we in Brabant ook 'last' hebben van de uitstoot uit het Ruhrgebied? En welke mogelijkheden hebben wij om vervuilde lucht te 'zuiveren'?

Ongeveer de helft van de Nederlandse gezondheidseffecten door luchtverontreiniging wordt veroorzaakt door buitenlandse emissies. Ambitieuw internationaal beleid is nodig om ook in het buitenland emissies te laten dalen. Het gaat daarbij om Europees bronbeleid voor emissies van voertuigen, schepen, mobiele werktuigen, industrie en landbouw en om luchtkwaliteitsbeleid. Dit loopt voornamelijk via de rijksoverheid, zie voor meer info: <https://www.schoneluchtakkoord.nl/thema/eu-beleid-internationaal/>

Is er iets bekend over wat de trend om te vaperen doet voor de gezondheid en de luchtkwaliteit in de persoonlijke omgeving?

Dampen van de e-sigaret kunnen inderdaad leiden tot uitstoot van schadelijke stoffen in de lucht binnenshuis en buitenshuis. Hoe groot het aandeel hiervan is in de mate van luchtvervuiling is niet bekend bij de GGD.

Is er inzicht in wat men zelf bijdraagt aan luchtvervuiling en een gezonde leefomgeving in het kader van duurzaamheid en wat men zelf koopt qua goederen en diensten?

Via de website <https://gcn-app.rivm.nl/> kan een gemeente inzicht krijgen in de bijdrage van verschillende typen bronnen aan emissies en concentraties luchtverontreiniging.

Wat betreft duurzaamheid: eind 2022 heeft GGD GHOR Nederland een handtekening gezet onder de Green Deal Duurzame Zorg 3.0. Hierin werken zorgpartijen samen aan duurzaamheid. Elke partij committeert zich aan 5 doelstellingen en stelt hiervoor eigen ambities op. Ook de GGD-en in Brabant zijn bezig om zich hierbij aan te sluiten. Voor meer informatie: <http://www.greendealduurzamezorg.nl/>

Gezonde Voedselomgeving

– **door Thomas Munnichs** (Gemeente Tilburg)

Wat wordt verstaan onder 'ongezond'? En hoe zit dat met dierlijke producten?

Je kan lang discussiëren over gezond en ongezond. Dat is niet een geheel wetenschappelijke discussie. Maar meestal kiezen we de Schijf van Vijf van het Voedingscentrum als uitgangspunt voor wat gezond en niet gezond is. Er is ook daar natuurlijk het een en ander op aan te merken maar het is een prima onderbouwde manier om naar gezond en ongezond te kijken.

Dierlijke producten zijn vaak minder gezond en minder duurzaam, maar dat is niet in het algemeen te zeggen. Over het algemeen is het uitgangspunt: hoe meer bewerkt, hoe ongezonder het is.

De huidige voedselomgeving heeft ook voordelen. Snackbars zijn nu de 'buurthuizen' geworden en mensen die minder geld te besteden hebben kunnen ook uit eten gaan omdat fastfood over het algemeen betaalbaarder is. Wat kan hierover gezegd worden?

Dat is natuurlijk een zorgelijke ontwikkeling die we graag willen keren. Gezond eten moet betaalbaar zijn, en je hebt gelijk dat gezond uit eten vaak onbetaalbaar is voor mensen met een kleinere beurs. Tegelijkertijd is gezond zelf koken vaak goedkoper dan ongezond uit eten gaan, alleen vraagt gezond zelf koken ook om vaardigheden die onder druk komen te staan als je chronische stress ervaart zoals bij weinig geld.

Wordt het een halt toeroepen van ongezonde voedselaanbieders ook opgenomen in het omgevingsplan dat wordt ontwikkeld? Of heeft gemeente Tilburg een andere manier in gedachten om het aantal ongezonde voedselaanbieders niet te laten toenemen?

Het idee is om dit inderdaad in het omgevingsplan te gaan reguleren, maar hiervoor zijn eerst juridische handvaten nodig die gemeenten de mogelijkheden geven om de voedselomgeving te normeren.

Welke tips zijn er over hoe een gemeente de gezonde voedselomgeving in beleid kan opnemen? (met name omgevingsvisie en omgevingsplan)

Tilburg werkt nog zonder beleidskader gezonde voedselomgeving, maar andere gemeenten hebben mooie voorbeelden. Bijvoorbeeld het voedselbeleid van gemeente Amsterdam of Groningen.

Zijn er al gemeenten bezig om de voedselomgeving gezonder te maken? Doet Tilburg iets met de mogelijkheden die er nu zijn door de Omgevingswet of Omgevingsplan

Tilburg is hier mee aan de slag en ik weet dat Breda daar ook stappen in wil zetten. Verder is voedsel(omgeving) nog een onderbelicht thema in Brabant.

Ja, vanuit de City Deal is een rapport ontstaan waar Tilburg ook bij aangesloten is en dit vormt nu de basis voor het uitwerken van juridische handvaten voor gemeenten in de vorm van een nieuwe voedselwet. Het rapport vind je hier:

<https://lchl.uva.nl/nl/content/nieuws/2023/12/rapport-tussen-mens-en-ruimte-de-ongezonde-voedselomgeving-als-omgevingswaarde.html?cb>

Komt de gemeente aan tafel bij de aanbieders van ongezond voedsel? Hoe staan die partijen er in?

De belangen zijn inderdaad flink tegengesteld en ik weet niet of je er ooit helemaal kan uitkomen, maar kijk waar je als gemeente invloed hebt die raakt aan het belang van partijen. Dat kan bijvoorbeeld vestigingsbeleid zijn of beleid rondom buitenreclame. Dat zijn manieren om op een natuurlijke manier met die partijen aan tafel te komen.

Hitte

– door **Linda Blous** (GGD, team GMV; milieu@ggdgmv.nl)

Industrieterreinen zorgen ook voor meer hitte eilanden. Dit betekent dat de temperatuur in de stad dan 8 graden Celsius hoger wordt. Hoe denkt de GGD hier over?

Industrieterreinen zijn momenteel inderdaad nog behoorlijk versteend terwijl 1 op de 3 mensen op een dergelijk terrein werkt. De versteende terreinen zijn tijdens hitteperiodes enorm heet en water kan er tijdens heftige buien vaak moeilijker weg. Het Instituut Voor Natuureducatie (IVN) heeft een programma “Werklandschappen van de Toekomst” om deze terreinen te vergroenen. Kijk voor meer informatie op: <https://ivn.nl/werklandschappen-van-de-toekomst/over-werklandschappen-van-de-toekomst/>

Wat is de kwaliteit van de ozonlaag?

Volgens het meest recente rapport van de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) en het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) is de ozonlaag wereldwijd aan het herstellen. Het rapport benadrukt ook dat de ozonlaag op schema ligt om tegen 2040 volledig hersteld te zijn naar het niveau van 1980. Dit herstel vermindert de blootstelling van mensen aan schadelijke Uv-straling van de zon. (bron: <https://public.wmo.int/news/media-centre/ozone-layer-recovery-track-helping-avoid-global-warming-05degc>). Het blijft echter belangrijk om je goed te beschermen tegen Uv-straling door te weren, kleren, smeren.

Welke mogelijke koppelkansen zijn er van een hitteplan en de gezonde voedselomgeving?

Een hitteplan gaat voornamelijk over communicatie en samenwerkingsafspraken. De menukaart hitte is een tool waarin de gebiedsinrichting goed gecombineerd kan worden met een gezonde voedselomgeving. Dan kan er gedacht worden aan een moestuin in de wijk, op school of op een dak. Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/klimaatadaptatie-gebouwd-omgeving/hitte>

Informatie over het Programma Gezonde Leefomgeving, de ontwikkelde handvatten, instrumenten en kennis komen beschikbaar via bestaande platforms zoals de Gids Gezonde Leefomgeving en Loket Gezond Leven. Zodra er iets nieuws is, verspreiden we dit via nieuwsbrieven, van onder ander ZonMw (nieuwsbrief: Preventie), Gids Gezonde Leefomgeving en Loket Gezond Leven en hun socials. Zorg dat je niets mist en abonneer je op hun updates.

*We horen graag van je!
Heb je suggesties, wil je iemand van RIVM of ZonMw als spreker uitnodigen, heb je vragen? We komen graag met je in contact.
Bereik ons via pglo@gezondeleefomgeving.nl.*

